

RECENZJE I NOTY RECENZYJNE

Silvia Manservisi, *Energie rinnovabili e pianificazione energetica sostenibile. Profili europei ed internazionali*, Napoli 2016, ss. 202.

Produkcja energii odnawialnej jest jednym z narzędzi ograniczania wyczerpywalnych zasobów środowiska naturalnego i wpisuje się w najnowsze kierunki polityki Unii Europejskiej dotyczące zarządzania gospodarką¹. Jednocześnie wiąże się ona z wykorzystaniem gruntów rolnych, co w kontekście współczesnych wyzwań Wspólnej Polityki Rolnej i konieczności zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego² musi wzbudzać dyskusję, gdy grunty te przeznaczane są np. pod instalacje wiatrowe.

Recenzowana praca Silvii Manservisi stanowi wyraz szerokiego i wielowątkowego spojrzenia na wytwarzanie energii odnawialnej. Można uznać tę książkę za przewodnik nie tylko po regulacji prawnej dotyczącej energii odnawialnej, lecz także po dokumentach *soft law* związanych z tą materią. Autorka wyczerpująco ujmuje historię i ewolucję regulacji prawnej na tle relacji konkurencyjnych aspektów ochrony gruntów rolnych, produkcji żywności oraz rozwoju i wsparcia dla wytwarzania energii odnawialnej. Wywody Autorki co prawda koncentrują się na problemach prawa Unii Europejskiej, ale nie brakuje w pracy zwłaszcza w rozdziale III odniesienia do regulacji i dokumentów politycznych Islandii czy Austrii i Niemiec.

Na monografię tę składają się trzy rozbudowane rozdziały. Pierwszy rozdział poświęcony został roli energii odnawialnej w polityce energetycznej Unii Europejskiej. Autorka zawarła w tym rozdziale m.in. rozważania dotyczące propozycji Komisji Europejskiej COM(2012)595 i dyrektywie UE (2015)/1513 Parlamentu Europejskie-

---

¹ Zob. bliżej, Załącznik do Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Ku gospodarce o obiegu zamkniętym Program „Zero odpadów dla Europy”, Bruksela 2.07.2014, COM2014(398 final) Annex 1, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52014DC0398&from=PL> [dostęp: 10.08.2016].

² Zob. bliżej R. Budzinowski, *Współczesne wyzwania związane z żywnością i ich rola w kształtowaniu polityki rolnej i prawa rolnego*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2015, nr 2, s. 13 i nn.

go i Rady z 9 września 2015 r. modyfikującej dyrektywę 98/70/WE w sprawie jakości benzyny i diesla oraz dyrektywy 2009/28/WE w sprawie promocji używania energii ze źródeł odnawialnych. Zgodnie z art. 191 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przy opracowywaniu polityki w dziedzinie środowiska naturalnego Unia uwzględnia m.in. dostępne dane naukowo-techniczne, co zostało także podkreślone w planie działania Unii w materii środowiska do roku 2020: „Żyć lepiej w granicach naszej planety” i wielu innych dokumentach, do których Autorka się odwołuje, poruszając kwestię roli nauki w budowaniu strategii energetycznej.

Rozdział II poświęcony został wydajności energii odnawialnych i oszczędności energii w prawie Unii Europejskiej oraz kierunkowi ich ewolucji w modelach i rozwiązaniach europejskich. Lektura pracy wiedzie czytelnika w zakamarki ciekawych i nowoczesnych rozwiązań stosowanych na świecie i określanych jako *smart cities*, poprzez problematykę tworzenia zielonej infrastruktury dla oszczędności energii, do wykorzystania energii odnawialnej w produkcji żywności. Chodzi o odnalezienie dziedzictwa naturalnego w jakości środowiska i dobrach kultury także z perspektywy gospodarczej. Społeczność ludzka zależy bowiem od zasobów naturalnych, z których czerpie m.in. żywność, podstawowe surowce, powietrze i czystą wodę.

Ostatni III rozdział pracy jest prezentacją modeli włoskiego oraz islandzkiego i austriackiego podejścia do produkcji energii odnawialnej. Celem systemów jest stworzenie czegoś na kształt, używając słów Autorki, „regionalnych mikrofabryk energii”, które służyć będą budowaniu „energetycznych auto-rządów lokalnych wspólnot w kontekście auto-zrównoważonego rozwoju”, jak np. eksperymentalny projekt w prowincji Prato we Włoszech. W planie energetycznym regionu Toskanii spotkać można preferencje zróżnicowanych typologii krajobrazu oraz zasobów, w tym występują tereny przeznaczone na produkcję rolną, a także obszary *food* i *non-food*, gdzie wykorzystuje się m.in. biogaz i wytwarzanie energii z pobliskiej rzeki.

Z kolei, jak wskazuje Autorka, na Islandii w 2011 r. aż 76% zużytej energii pochodziło ze źródeł odnawialnych, a obecnie aż 73% energii elektrycznej pochodzi z tzw. hydroelektrocyki. Rozważania przeplatane są danymi statystycznymi, które dostarczają bogatej wiedzy o stanie sektora energetycznego na Islandii. Podobnie w rozważaniach Autorki dotyczących austriackiego i niemieckiego modelu wytwarzania i wsparcia dla energii odnawialnej znajduje się mnóstwo szczegółów z zakresu polityki i prawa, co niewątpliwie wzbogaca pracę i zasługuje na uznanie. Ważkim momentem zwrotnym w polityce energetycznej była głośna awaria reaktora w elektrowni w Fukushima w Japonii w 2011 r., która ostatecznie doprowadziła do odwrotu w niemieckiej strategii energetycznej od energii nuklearnej na rzecz energii elektrycznej.

Jak wskazuje prezentowana książka, problematyka produkcji energii odnawialnej jest rozległa, sięga prawa ochrony środowiska, prawa rolnego i prawa zagospodarowania przestrzeni, zarówno na poziomie unijnym, krajowym, jak i lokalnym. Szerokie ujęcie problemów pozwala śmiało stwierdzić, że książka zainteresuje nie tylko prawników, lecz także przedstawicieli ochrony środowiska i orędowników ekologicznych rozwiązań w obszarze energetyki. Przedstawione w pracy przykłady nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań

---

przyjmowanych w porządkach krajowych dostarczyć zaś mogą inspiracji i pomysłów na to, jak poprawić gospodarkę energetyczną w lokalnych społecznościach, nie zapominając o zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego w skali europejskiej.

KATARZYNA LEŚKIEWICZ

PRZEGLĄD PRAWA ROLNEGO

NR 1 (18) – 2016, 191–193

DOI: 10.14746/ppr.2016.18.1.13